

Specificul comportamentului tutorelui și creării normelor relaționale în instituțiile de învățământ superior

Nadejda Ovcerenko, dr., conf. univ.

Summary

In this work we'll try to elucidate the effects of guardian-professor's implicite behaviour communication who is responsible for the quality of students' individual studying.

The behaviour of guardian is identified as the ensemble of the actions which are connected with respecting the internal rules of the high school institution where is working the professor and the relations created by him with the student which he is guiding. The behaviour of guardian is conceived also as an implicit one, that is determined by implicitly communication. The concept of implicitly communication enlarges the notion of behaviour's communication that is trying to show that every behaviour is carrier of normative proposes about the communications which the partners are required to have.

In other words our aim is to establish the effects of the implicitly behaviour's communication of the guardian on the quality of realization the individual studying by the students.

We supposed that the student' behaviour is determinated by the behaviour stile of the guardian, quality of the student' individual work is depending on the relational preferencial stile of the guardian.

With the help of the methods selected by us, we noticed the reactions of the students at the stile used by the guardian in communication whith them. It deserves to be mentioned especially the effect of the revolt of one microgroup of students what appeared from the macrogroup against the autocratic guardian.

We mention that such a revolt wasn't an effective one. Contrary, it contibuted to increase the tension and this made the cooperation, the relation ship, the creativity of the group and the satisfaction more difficult. There were noticed the formal compulsion of the situation and the presures executed by the autoritar guardian. It came out that logic of the situation , created by the logic of animator guardian, induced conformist behaviours. This conformist behaviour is the result of the situation in which only the animator guardian decides, only he knows what to do, you should do like he told, an other way doesn't exist.

The analise of the results allow us to elaborate the models of guardians who practice a certain stile of communication. Let see what is specific for autocratic guardian.

În lucrarea respectivă vom încerca să elucidăm efectele comunicării comportamentale implicite a tutorelui - cadrului didactic responsabil de calitatea studiului individual al studentului.

Comportamentul tutorelui se identifică drept totalitatea acțiunilor racordate la respectarea regulamentului intern al instituției de învățământ superior, în cadrul căreia activează cadrul profesoral-didactic în calitate de angajat, și al relațiilor create de el, cu studenții pe care îi îndrumă. Comportamentul tutorelui este conceput și drept unul implicit, determinat de comunicarea implicită.

Vom remarca că cercetările realizate la tema dată dezvoltă ideile Școlii de la Palo Alto și susțin ideea că orice comportament este o comunicare implicită; definesc comunicarea drept „activitate colectivă de construire a unei perspective comune” desfășurată de interlocutori.

Conceptul de comunicare implicită lărgeste noțiunea de comunicare comportamentală care încearcă să arate că orice comportament este purtător de propuneri normative privind comunicările pe care partenerii sunt solicitați să le aibă.

Psihologia anilor 50 ai secolului XX (K. Lewin) a realizat experiențe celebre ce demonstau importanța stilurilor comunicării ale managerilor pentru comportamentele subalternilor, persoanelor ce depind de lider. K. Lewin a scos în evidență existența în comunicare a „comenzilor implicite” ale șefilor pentru subordonați. Pentru aceasta el a definit 3 roluri precise: rolurile animatorilor democratici, autocratici și liberali (*laisser-faire*). Aceste roluri sunt definite prin atitudini și comportamente diferite [1, p. 32].

Rolul animatorului autocratic:

- Păstrează pentru el obiectivul final al activității grupului.
- Decide singur cum atribuie sarcinile pe care le distribuie.
- Îi dictează fiecăruia, pas cu pas, ce trebuie să facă, fără a oferi o vedere de ansamblu asupra sarcinii și fără a preciza cum se înscrie aceasta în activitatea globală.
- Se adresează individual membrilor grupului fără a folosi cuvântul „noi”.
- Comunică doar ordine, muștrări, gratificații.
- Nu participă la realizarea obiectivului final al activității grupului.

Rolul animatorului democratic:

- Explică obiectivul final al activității grupului.
- Însuflește grupul pentru a-l face să ajungă la autoorganizare.
- Își atribuie lui însuși o sarcină.
- Folosește cuvântul „noi” pentru a raporta despre succesele obținute.

Rolul animatorului liberal:

- Indică obiectivul final al activității grupului care trebuie realizat.
- Se retrage din acțiunea colectivă, indiferent la ceea ce se petrece în grup [2, p. 39].

În cadrul studiului ne-am propus să vedem în ce măsură experiențele celebre realizate de K. Lewin (Psihologia anilor 50 ai secolului XX), cu privire la importanța stilurilor comunicării ale managerilor pentru comportamentele persoanelor ce depind de lider, sunt reflectate și în comportamentul tutorelui, în construirea relațiilor acestuia cu studenții. Cu alte cuvinte, ne-am propus drept obiectiv să determinăm efectele comunicării comportamentale implicite a tutorelui asupra calității realizării studiului individual de către student. Am presupus că, comportamentul studenților este determinat de stilul comportamental al tutorelui, calitatea lucrului individual al studentului este dependent de stilul relațional preferențial al tutorelui.

Prin intermediul metodelor și metodicilor selectate, am fixat reacțiile studenților la stilul utilizat de tutore în construirea comunicării cu ei. Se merită a fi menționat, în special, efectul revoltei unui microgrup de studenți, ivit din sânul macrogrupului, împotriva tutorelui autocratic. Vom remarca că o atare revoltă nu a fost una efectivă. Din contra, ea a contribuit la creșterea tensiunii, ceea ce a făcut și mai dificilă cooperarea, relațiile amicale, invenția creativă a grupului și satisfacția. Au fost înregistrate constrângerile formale ale situației și presiunile exercitate de tutorele autoritar. S-a constatat că logica situației, creată de logica constrângerilor și de logica animatorului-tutorelui, induce comportamente conformiste. Acest conformism comportamental este consecința situației în care doar tutorele-animator decide, doar el știe ce trebuie de făcut. Trebuie să faci ce spune el, nu poți face altfel.

Aceste concepții despre animarea unei echipe de lucru creează fenomene de comunicare caracteristice. În cazul *tutorelui democratic*, comunicările studenților, la sfârșitul activității, când li se cere să-și evalueze realizarea și satisfacția, sunt pozitive. Pe când, în cazul tutorelui autocratic am constatat că *studenții* sunt dependenți de tutore:

- ✓ i se adresează personal, cerându-i instrucțiuni,
- ✓ nu arată nici o inițiativă ori creativitate,
- ✓ cerșesc gratificații, plângându-se de colegii lor,
- ✓ nu comunică între ei, în afara cazului, în care se ceartă și se critică,
- ✓ cooperează doar în mică măsură,

✓ la sfârșitul activității, când li se cere să-și evalueze realizarea și satisfacția, își estimează sarcinile, ca fiind prea puțin interesante și sunt puțin satisfăcuți de rezultatul final obținut.

Analiza datelor colectate ne-a permis elaborarea modelelor de tutore care practică un anumit stil de comunicare: *autocratic, democratic, liberal*. Iată cum se prezintă un *tutore autocratic*:

✓ stabilește pentru studenții săi norme de comportament, de la care aceștia nu pot să se sustragă din cauza situației lor de dominați. Toate atitudinile și comportamentele tutorelui le dau de înțeles studenților că pentru tutore contează doar rolul de profesor, rezultatul ce trebuie atins.

✓ lasă să se înțeleagă că studenții nu sunt decât executanții ordinelor sale. Implicit, tutorele spune, așadar, că studenții nu trebuie să se implice personal în realizarea finală. Este explicat faptul de ce, până la urmă, studenții-actorii să nu se simtă implicați în producția comună, să-și considere sarcinile ca fiind prea puțin interesante și să fie puțin satisfăcuți de realizarea finală.

✓ transmite prin atitudinea și comportamentul său următorul mesaj: colectivitatea nu are nici o valoare și instituția unde-ți face studiile studentul nu este locul unei cooperări. Implicit, el spune că nu trebuie întreținute relații interindividuale: amicale, de cooperare, de creație comună, de emulație etc.

✓ ordonă, feliță sau muștră, prin aceasta vrea să spună: sunt singura sursă a bunului mers al activității instituției și nu există alte criterii de evaluare a comportamentului tutorelui și a studentului.

✓ Până la urmă, toate ordinele *tutorelui autocratic* sunt îndeplinite, pentru că situația este închisă și nu permite studentului alte variante de comportament.

Așadar, în baza rezultatelor obținute, am dedus următoarele concluzii:

1. Comportamentul studenților este determinat de stilul comportamental al tutorelui, calitatea lucrului individual al studentului este dependentă de stilul relațional preferențial al tutorelui.

2. Comportamentul tutorelui se identifică drept totalitatea acțiunilor racordate la respectarea regulamentului intern al instituției de învățământ superior în cadrul căreia activează cadrul profesoral-didactic în calitate de angajat și a relațiilor create de el cu studenții pe care îi îndrumă.

3. Comportamentul tutorelui este o comunicare. Însă el nu este doar atât: tocmai am văzut că, comportamentul tutorelui este și purtător de norme relaționale. Conceptul de comportament implicit al tutorelui îl continuă pe cel de comunicare relațională implicită.

Bibliografie

1. *Albu, G.*, Introducere într-o pedagogie a libertății, Editura Polirom, Iași, 1998.
2. *Ovcerenco, N., Gherman, V., Untu, V.*, Pedagogie, Curs universitar, Tipografia „Reclama”, Chișinău, 2007.